

Енциклопедія Сучасної України

Том 17

Лег – Лош

Київ-2016

на оцінку насел. політики влади і визнання ним правомочності правлячої еліти формуються та виявляються у фокусі сусп. думки, хоча Л. може ініціювати і формувати не насел., а сама держава й політ. структури, що спонукують масову свідомість відтворювати позитивні оцінки діяльності правлячого режиму. Л. безпосередньо залежить від здатності влади створювати й підтримувати переконання людей у справедливості й оптимальності діючих політ. ін-тів. Будь-які норми правового або неправового характеру сусп-во може сприймати як несправедливі навіть за умови встановлення їх у передбаченому законом порядку та забезпечення виконання закон. методами. Хоча такі норми легал., водночас вони можуть бути нелегітим., тобто такими, що не сприймаються як правові більшістю насел., сусп. думкою, світ. співтовариством. Водночас із легал. правовими нормами у сусп-ві можуть існувати не визнані офіц. владою нелегал. соц. норми, які діють паралельно з офіц. нормами або врегульовують важливі сусп. відносини у випадку існування прогалін у офіційно встановленому праві. Вони отримують визнання серед певних груп чи більшості насел. й виступають у ролі нелегал. регуляторів частини сусп. відносин, а іноді можуть підміняти офіційно встановлені правові норми. Унаслідок цього виникає *дуалізм* або навіть багатоваріантність реально існуючого правопорядку, зумовлені існуванням прогалін у офіц. праві, невідповідність офіційно встановлених норм поведінки уявленню певної частини насел. про правове і неправове, справедливість і несправедливість. Легітимація може здійснюватися у відповід. процедурах, але гол. її форма – екзистенційне сприйняття народом певної системи норм і цінностей, визнання сили загальності та обов'язковості. Неувага до цієї важливої складової феномена влади спричинює поширення кризи влади у сучас. світі. Таким чином, Л. правових норм визначають суб'єкти правовідносин у процесі відображення у правосвідомості явищ правової реальності: сприйняття права, яке розкривається через психол. ставлення до цих явищ, реагування на них, осягнення їхнього сенсу та сутності.

Літ.: Рябов С. Г. Політологічна теорія держави. К., 1996; Кола Д. Политическая социология / Пер. с франц. Москва, 2000; Оніщенко Н. М. Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми, реалії, перспективи. К., 2008.

С. В. Різник

Легітимність у соціології – суб'єктивно усвідомлена громадянами законність, правомірність, виправданість або прийнятність існування певного соціального об'єкта з огляду на релігійні, культурні, соціальні, політичні, економічні, правові, інтелектуальні, ситуативні та інші підстави (критерії). У соціології та політ. науках здебільшого розглядають Л. таких соц. об'єктів, як різні види соц. порядку (сусп. устрій, світ. лад), різні соц. ін-ти (влада, власність тощо). Л. об'єкта або її відсутність (нелегітимність) може вплинути на перспективи його існування – сприяти відповідно усталенню або припиненню цього існування, змінам і перетворенням об'єкта тощо. Процес досягнення Л. соц. об'єктом (його легітимація) може стати наслідком цілеспрямов. діяльності або побіч. наслідком ін. діяльності соц. суб'єктів. Легітимувал. наслідків цілеспрямовано досягають фахівці у галузях релігії, культури, філософії, науки, політики, економіки, масової комунікації, зв'язків із громадськістю, політ. технологій та ін. Водночас безпосеред. суб'єктом легітимації є громадськість, що обирає легітимувал. чи делегітимувал. позицію стосовно соц. об'єкта. Досягнутий стан Л. може бути непостій. через мінливість масової свідомості, громад. думки, соц. активності тощо; певний соц. об'єкт – одночасно легітим. для одних і нелегітим. для ін. соц. суб'єктів (осіб, верств, спільнот). Л. соц. об'єкта не тождна його легальності, оскільки легальність об'єкта – формал. відповідність нормам права, функціонування у належ. правових формах і процедурах відповідно до законодавчо встановлених компетенцій, а відповідна легітимність – соц.-психол. явище схвал. і позитив. сприйняття, визнання цього об'єкта громадськістю. Між Л. і легітимністю об'єкта можливі суперечності, що відображають суперечності між державою і правом, з одного боку, і громадськістю – з іншого. За М. Вебером, Л. соц. порядку гарантується як зовн. примусом, так і внутріш-

ньо: суто афективно – чуттєвою відданістю; ціннісно-раціонально – вірою в абсолютну дію порядку як вираження гранич. зобов'язуючих цінностей (за звичкою, естет. чи будь-яких ін.); релігійно – вірою у залежність володіння священ. предметами від дотримання порядку. Відтак особи можуть приписувати легітимну дію порядку на підставі традиції (дія того, що було завжди), афектив., зокрема емоц., віри (дія нового відкритого чи зразк.), ціннісно-рац. віри (дія того, що вважається абсолютно чинним), статусу (в законність якого вірять). Ю. Габермас обґрунтував роль мови та мовленнєвої комунікації у досягненні Л. На його думку, модер. підвалинами легітимації є комунікативна дія, здійснювана у перебігу обміну інформацією з використанням спіл. мовних засобів; дискурс як довершений діалог раціонально вмотивов., логічно корект. та переконливих аргументацій з метою досягнення заг.-значущого консенсусу між учасниками; ідеологія, що генерує некритичну віру та припиняє свободу дискурсу й сумнівів. Своєрід. дискурсом Ю. Габермас вважає громадян. сусп-во, в якому за публіч. обговорення, раціоналізації та процедурал. консенсусу постає схвальна громад. думка як форма соц. Л.

Літ.: Тур М. Г. Некласичні моделі легітимації соціальних інститутів. 2006; Різник В. С. Легітимація приватної власності як концепт соціологічної теорії. 2010; Вебер М. Господарство і суспільство: Нариси соціології розуміння / Пер. з нім. 2012 (усі – Київ).

В. С. Різник

ЛЕГКА АТЛЕТИКА

– комплексний вид спорту, що складається з п'яти дисциплін – бігу (гладкий, кросовий, з перешкодами, естафетний), ходьби (спортивної ходьби на різні дистанції), стрибків (у довжину, висоту, потрійний, із жердиною), метання (диска, списа, молота і штовхання ядра) та *багатоборства* (поєднання різних дисциплін). У класифікації сучас. Л. а. виокремлюють понад 120 видів змагань залежно від віку, статі учасників та місця їхнього проведено. З них 24 чол. і 23 жін. (відсутня спорт. ходьба на 50 км) види змагань належать до програми Олімп. ігор, чемпіонатів світу та Європи. За характером рухових процесів легкоатлет. види поділяють на циклічні, ацикліч-

ні й змішані; з погляду фіз. якостей спортсмена – на швидкісні, силові, швидкісно-силові, силової витривалості, заг. й спец. витривалості; за учасниками – на особисті, командні й естафети. Це один з найдавніших і наймасовіших видів спорту. Він становив основу 1-х Олімп. ігор і є найчисельнішим за змаганнями в програмі сучас. літніх Олімп. ігор. Історія сучас. Л. а. триває від 1837, коли відбулися 1-і міжнар. змагання з бігу (м. Ітон, Велика Британія). Поширення Л. а. пов'язано з відродженням Олімп. ігор (1896). У 1912 створ. Міжнар. аматор. легкоатлет. федерацію (IAAF; Стокгольм) як орган з уніфікації положень і правил змагань, орг-ції міжнар. легкоатлет. змагань, фіксації рекордів тощо. 2001 її реорганізовано в Міжнар. асоц. легкоатлет. федерації (IAAF; Монако), яка нині координує нац. федерації Л. а. понад 200 країн. Вітчизн. керів. орган з розвитку й популяризації Л. а. – Нац. федерація легкої атлетики України (президенти федерації: 1991–96 – Ю. Тумасов, 1996–2012 – В. Борзов, від 2012 – І. Гоцул). 1858 відбулися 1-і офіц. легкоатлет. змагання на тер. України (Миколаїв), 1911 – 1-і Запороз. ігрища (Львів), 1913 – 1-а Всерос. олімпіада (Київ), 1921 – 1-а Всеукр. олімпіада (Харків), 1923 – 1-а спартакіада України (Харків), 1927 – Всеукр. спартакіада. За рад. доби проводилися щорічні чемпіонати УРСР та СРСР з Л. а. (1920–92). Від 1992 щорічно – чемпіонати України з Л. а. (літні й зимові). Ін. нац. змагання – Кубок України з Л. а., чемпіонат України з Л. а. серед команд, чемпіонати й Кубки України з окремих дисциплін (метання, спорт. ходьба, крос, марафон та ін.), чемпіонат України з Л. а. серед юнаків, чемпіонат України з Л. а. серед юніорів, чемпіонат України з Л. а. серед молоді, чемпіонат України з Л. а. серед ветеранів. Найпрестижніше міжнар. змагання для легкоатлетів – Олімп. ігри. На поч. 20 ст. укр. спортсмени брали участь в іграх у складі команд Рос. імперії, Польщі, Чехо-Словаччини та ін. країн; 1952–88 – у складі збір. команди СРСР; 1992 – у складі об'єдн. команди колиш. республік СРСР; від 1994 – у складі нац. олімп. збір. команди України. За період 1994–2012 легкоатлети нац. збір. команди України вибороли 17 медалей: 2 зо-

Наукові редактори

БОЛТІВЕЦЬ С. І.
БОРТНИК С. Ю.
ГАМКАЛО І. Д.
ГОЛОВАХА Є. І.
ГОРБАЧУК В. І.
ГОРБАЧУК М. Л.
КЛЕССО С. К.
КОРНІЄНКО О. М.

КОРСУНЬ А. О.
ЛІСОВИЙ В. С.
ОТРОЩЕНКО В. В.
ПАЛІЙ В. М.
ПИЛИПЧУК Р. Я.
ПИРИГ Л. А.
РЯБЧЕНКО С. М.
УСЕНКО І. Б.

Наукові консультанти та рецензенти

БАКУЛА Б.
ВОЙТЕНКО В. М.
ДРАГА В. В.
ЗОРІВЧАК Р. П.
КАПЕЛЮШНИЙ В. П.
КИРЧІВ Р. Ф.
КОЗАЧУК Г. О.
КОЛЯДЕНКО В. Г.
КОТУЗА А. С.
КУНДІЄВ Ю. І.
ЛАБІНСЬКИЙ М. Г.
МАНОЛАКЕ К. М.
МАТЯШ І. Б.

МУШИНКА М.
РОМАНЮК М. М.
СЕНЬКУСЬ Р.
СТЕПОВИК Д. В.
СТРІХА М. В.
ТКАЧЕНКО В. І.
ТРИМБАЧ С. В.
ФЕДОРУК О. К.
ХАУСТОВ В. К.
ЧЕРЕВАТЕНКО Л. В.
ЧИРВА В. Я.
ЧУМАЧЕНКО В. К.
ШАПОВАЛ Ю. І.

*Науково-редакційну підготовку 17 тому Енциклопедії Сучасної України здійснив
Інститут енциклопедичних досліджень НАН України*

Редактори галузей:

Березюк Т. І. (література та журналістика, мистецтво та культура, філософія);
Давиденко О. В. (етнографія та фольклор, музика);
Пилипчук Р. В. (археологія, військо, економіка, історія, право і політика, релігія, соціологія);
Руденко Р. В. (видавнича та бібліотечна справа, військо);
Савченко О. В. (видавнича та бібліотечна справа, література та журналістика, механіка і техніка, промисловість, хімія);
Фещенко Н. М. (біологія, медицина, мовознавство, педагогіка і психологія, сільське господарство);
Шушківський А. І. (архітектура і будівництво, астрономія і космонавтика, географія, геологія та гірнична справа, кібер-
нетика, математика, матеріалознавство, області, фізика);
Щербак Ю. О. (спорт, театр і кіно).

Коректори – *Березюк Т. І., Давиденко О. В., Кокора М. О., Очеретянка С. І.,*

Пилипчук Р. В., Савченко О. В., Фещенко Н. М., Шушківський А. І.

Підбір ілюстрацій – *Муха В. С., Привалов О. О., Руденко Р. В., Тарасюк В. В., Чечельницький А. В.*

Обробка ілюстрацій – *Волченко І. О., Кацалап Р. Г., Коваль О. Л., Колодич Ю. А.*

Обкладинка – *Єрмаков В. Д.*

Комп'ютерна верстка – *Судик Р. П., Чечельницький А. В.*

Бібліографію перевіряли і доповнювали
співробітники відділу довідково-бібліографічного обслуговування Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського:
Добко Т. В. (керівник), *Горбань С. В., Колесниченко А. М., Левченко Ю. С., Радченко В. Ю.*

Карти районів та областей підготовлені на Науково-виробничому підприємстві «Картографія»

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Том 17

Київ

Інститут енциклопедичних досліджень НАН України
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3484 від 19. 05. 2009 р.

Формат 60×90¹/₈. Папір крейдяний. Гарнітура «PragmaticaC». Друк офсетний.
Умов. друк. арк. 89. Тираж 10 000 прим. Зам. № ВД-0959.

Віддруковано ТОВ «Видавничий дім «СМ».
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК за № 3750 від 01.04.2010 р.
01601, м. Київ, вул. Червоноармійська, 8, тел. 8 (044) 234-4968.